

Biblijska utemeljenost evangelizacije

Mladen JOVANOVIĆ

Institut za biblijske studije, Zagreb

mladen.jovanovic@zg.htnet.hr

UDK: 266

Esej

Primljeno: 9. 2008.

Prihvaćeno: 10. 2008.

Sažetak *Unatoč ogromnu vremenskom rasponu potreba za širenjem Evanđelja nije danas ništa manja od one iz vremena nastajanja Crkve. Evanđelje se može naviještati na mnogo načina. Radosnu vijest valja propovijedati prije svega zato što je svijet izgubljen, zato što tone u svom vlastitom grijehu. Naviještanje je nedvojbeno temeljna zadaća svakog kršćanina.*

Na početku, nakon što je Bog stvorio svijet i u njega postavio čovjeka kao vrhunac stvaranja, Biblija zapisuje prvu zapovijed koju Stvoritelj izriče stvorenju načinjenu na njegovu sliku i priliku: "Plodite se i množite i napunite zemlju..." (Post 1,28). Ova zapovijed zapanjujuće slična onoj koju izriče Isus svojim učenicima i koju zapisuju sva tri sinoptička evanđelja. Ona izražavaju izričitu želju Stvoritelja novoga svijeta: "Zato idite i učinite sve narode učenicima mojim! Krstite ih u ime Oca i Sina i Duha Svetoga!" (Mt 28,18-19); "Idite po svem svijetu i propovijedajte Radosnu vijest svakom stvorenju. Tko bude vjerovao i pokrstio se, spasit će se. Tko ne bude vjerovao, osudit će se." (Mk 16,15-16); "... da se na temelju njegova imena mora propovijedati obraćenje i oprostjenje grijeha svim narodima, počevši od Jeruzalema." (Lk 24,47). Naviještanje Evanđelja ili evangelizacija nije tek zamisao Crkve, nego jasni Božji postulat. Evangelizacija, u svojoj suštini, nije pukom širenje ideje, nego istinsko stvaranje, koje se može usporediti jedino sa – stvaranjem života. U početku svijeta je tako zapovijedeno "živim dušama" (Post 2,7; 1 Kor 15,45) da svijet napuče "živim dušama". Krist, "novi Adam" taj "životvorni duh" (1 Kor 15,45), kako ga naziva apostol Pavao u 1. poslanici Korinćanima, počinje proces stvaranja novoga svijeta. Novostvoreni ili "odozgo rođeni" (Iv 3,3.7) već skoro dvije tisuće godina "napučuju svijet", navješćujući Evanđelje.

Unatoč ogromnu vremenskom rasponu potreba za širenjem Evanđelja nije danas ništa manja od one iz vremena nastajanja Crkve. U ovo naše doba takozvanog pluralizma mišljenja i stavova o životu osobito je važno, na najrazličitije načine, pospješivati širenje objavljene Božje riječi kako bi ona doista doprla do svakog pojedinca i tako se ispunila želja Stvoritelja novoga svijeta. Jer Evanđelje nije samo poruka, nego utjelovljena Riječ koja bijaše na početku i kod Boga i uvijek s njime jedno.

Kada govorimo o svrhovitosti i neophodnosti širenja Radosne vijesti, ne možemo se ne zaustaviti na mislima što ih je na mnogo mjesta u svojim poslanicama izrekao apostol Pavao, taj najveći misionar i navjestitelj Evanđelja u ranoj Crkvi. Već za vrijeme svoga prvog misijskog putovanja na Cipar, a potom u Antiohiju, govori on antiohijskim Židovima jedne subote u sinagogi o tome što on i Barnaba zapravo rade: "I mi vam navješćujemo Radosnu vijest da je obećanje dano našim ocima ispunio Bog nama, njihovoj djeci, uskrisivši Isusa, kako i stoji pisano u drugom psalmu: "Ti si sin moj, ja te danas rodih" (Dj 13,32). Apostol je na vlastitoj koži iskusio da propovijedanje Radosne vijesti, unatoč njenoj životvornoj snazi, nailazi često na odbijanje prije temeljitog slušanja i promišljanja. Jer Evanđelje se može shvatiti tek kad se vjerom prihvati. Stoga Radosnu vijest može uspješno i dostojno propovijedati samo onaj koji uistinu vjeruje u živoga Boga te tako i sam postaje Božjim poslanikom.

Evanđelje se može naviještati na mnogo načina. Nipošto ne znači da svi moraju izaći na ulice i izvikivati evanđeoske citate. Također to ne znači da se naviještanje mora vršiti govorom i pisanjem. Jednako je tako Bogu po volji naviještanje koje se vrši činima uredna i poštena života. Apostol Pavao skreće pozornost na vrlo važnu okolnost: "Mi, naime, ne propovijedamo sebe nego Krista Isusa kao Gospodina, a sebe kao vaše sluge radi Isusa" (2 Kor 4,5). Događa se da neki, koji javno naviještaju Radosnu vijest, počnu sebe osjećati nekom vrstom vođa i tribuna, uzimajući tako sebi pravo na autoritet koji su sami iskovali. Uslijed toga se događa da njihovim načinom istupa Radosna vijest dospije u pozadinu, a oni iskrnu u prvi plan. Dostojno naviještanje Evanđelja uključuje neizostavno pokriće u životu i ponašanju navjestitelja.

Čovjekovu pozornost odvede mnoge druge stvari i pojave. On preuzima neka unaprijed formirana mišljenja i život uglavnom promatra jednostrano: bilo s one lijepe ili pak s one ružne strane, ako je u životu dopao različitih nevolja i teškoća. Radosna vijest uči da suština života nije ni u jednom ni u drugom. Evanđelje daje odgovore na mnoge dileme u koje čovjek zapada u težnjama da bude središte oko kojega se vrti postojeći univerzum. Sve to i još mnogo što imao je na umu apostol Pavao kada se drugom poslanicom obraćao mladom Timoteju, svome "sinu u vjeri" (1 Tim 1,2): "Zaklinjem te - pred Bogom i Kristom Isusom koji će suditi žive i mrtve - i njegovim dolaskom i

njegovim Kraljevstvom: propovijedaj riječ - pristupi im - bilo da im je zgodno, bilo nezgodno - kori, prijeti, opominji u svojoj strpljivosti i svakoj vrsti pouke” (2 Tim 4,1-2). Nakon ovoga slijede riječi kojima apostol, na upravo šokantan način, oslikava današnje doba, početak 21. stoljeća, koje se nastavlja na stoljeće najintenzivnijeg uspona znanosti i tehnike, ali isto tako i stoljeće svjetskih ratova, atomskog oružja i neumoljivih zločina. Apostol, naime, poručuje: “Jer doći će vrijeme kad ljudi neće podnositi zdrave nauke, nego će prema svojim strastima sebi nagomilati učitelje da im škaklju uši te će odvratiti uši od istine, a okrenut će se bajkama. A ti budi trijezan u svemu, podnesi patnje, vrši djelo propovjednika Radosne vijesti, ispuni svoju dužnost do kraja!” (2 Tim 4,3-5). Ovim riječima ne treba dodatna komentara jer Radosna vijest može nadjačati njihovu britkost.

Naviještanje Evanđelja nedvojbeno je temeljna zadaća svakog kršćanina. Svijet oko nas najočitiiji je dokaz kako je mnogima Bog nepoznat. Zato kršćani ne smiju šutjeti. Oni ne smiju šutjeti jer se suština kršćanskog života sastoji u obznanjivanju Božje dobrote, milosti i požrtvovne ljubavi. Sve to nije moguće činiti zatvorenih usta. O Bogu treba govoriti. Starozavjetni prorok Jeremija, koji je prihvatio Božju riječ i govorio u ime Gospodara i Stvoritelja svijeta, uvjeravao je ljude svoga vremena da slušaju Boga. Naviještao je sve što mu je Bog govorio. Govorio je tako iz dana u dan, i kao što to kaže na jednom mjestu svoje proročke knjige, svima je bio na podsmijeh. Taj ljudski podsmijeh konačno mu je dojadio, pa tako u njegovoj knjizi nalazimo i ove riječi: “I rekoh u sebi: neću više na nj misliti, niti ću govoriti u njegovo ime” (Jr 20,9). Bila je to samo trenutna i prolazna slabost, jer Riječ Božja i snaga istine, koja u njoj prebiva, ne podnosi šutnju. U nastavku istoga retka, očituje se snaga životvorne Riječi: “Al’ tad mi u srcu bi kao rasplamtjeli oganj, zapretan u kostima mojim: uzalud se trudih da izdržim, ne mogoh više” (Jr 20,9). Svijest o tome da o istini treba govoriti očito je bila jača. Prorok Jeremija i dalje je nastavio govoriti ono što mu je Bog nalagao. Premda je bio u okruženju ljudi, koji nisu prihvaćali njegove riječi, koji su mu se smijali, prorok Jeremija nije šutio.

Biblija govori o mnogima koji su bili spremni govoriti Božju istinu, bez obzira na posljedice. U tome je velik primjer bio sam Isus. Kamo god bi došao, s kim god bi se sretao, uvijek je bio spreman govoriti ono što mu je Bog nalagao. U Ivanovu evanđelju Isus je to ovako tumačio: “Dok je dan, meni treba činiti djela onoga koji me posla. Dolazi noć, kad nitko ne može raditi” (Iv 9,4). Kad su židovski vjerski glavari nagovarali Isusa da ušutka svoje učenike, on im je odgovorio: “Kažem vam, ako oni ušute, kamenje će vikati” (Lk 19,40). Isusovi učenici i sljedbenici nikad nisu prestali govoriti o najuzvišenoj istini koja je doprla do ljudskih ušiju - o Bogu koji je u osobi Isusa Krista pokazao kako treba živjeti životom dostojnim čovjeka.

Od najranijih početaka postojanja Crkve kršćani su bili uvjereni da treba propovijedati Radosnu vijest svim ljudima. Danas se, u tom pogledu, ništa nije promijenilo. Radosnu vijest, Evanđelje, valja propovijedati prije svega zato što je svijet izgubljen, zato što tone u svom vlastitom grijehu. Prorok Izaija ovako opisuje stanje izgubljena čovjeka: "Poput ovaca svi smo lutali i svaki je svojim putem hodio" (Iz 53,6). Nije li to vjerna slika današnjeg, otuđenog svijeta koji izgubljeno luta u bespućima vlastita neposluga?

Ima li izgleda za nešto bolje? Tu sada dolazi punina vrijednosti Radosne vijesti, koja toj krutoj realnosti ljudskog bivovanja suprotstavlja veličanstvenu istinu: "Bog je tako ljubio svijet da je dao svoga jedinorođenoga Sina, da ne pogine nijedan koji u nj vjeruje, već da ima život vječni" (Iv 3,16). Bog želi svakome pomoći. I to je uistinu - radosna vijest.

Zar se o ovome može šutjeti? Isusovo poslanje na zemlji sastojalo se u tome da potraži i spasi one koji su izgubljeni. Za njega je značajan svaki pojedinac. On nikoga ne želi zaobići. Došao je otkupiti svakog čovjeka.

Ako Radosna vijest ne prokriči put do ljudskog srca, ono ostaje u posvemašnjem mraku. Tada se aktiviraju sile suprotne Božjem blagotvornom djelovanju, o čemu piše apostol Pavao: "Ako li je zastrta naša Radosna vijest, zastrta je onima koji propadaju, onima kojima je bog ovoga svijeta posve oslijepio nevjerničku pamet da jasno ne vide svjetlo sjajne Radosne vijesti Krista, koji je slika Božja" (2 Kor 4,3-4).

Čovjeku je Bog prije svega dao sposobnost odlučivanja i sposobnost razlikovanja.

Božja Riječ treba biti i ostati izvor svake mudrosti. Mudrost se očituje u slušanju i slijedenju Božjih naputaka. Na samom početku Knjige izreka nalaze se ove riječi: "Mudrost glasno uzvikuje na ulici, na trgovima diže svoj glas, propovijeda po bučnim uglovima, na otvorenim gradskim vratima govori svoje riječi: 'Dokle ćete, vi glupi, ljubiti glupost, i dokle će podsmjevačima biti milo podsmijevanje, i dokle će bezumnici mrziti znanje? Poslušajte moju opomenu! Gle, svoj duh pred vas izlijevam, hoću vas poučiti svojim riječima'" (Izr 1,20-23).

Gdje je tajna uspješne evangelizacije? Ponajprije valja razumjeti primljeni poziv i prihvatiti ga u dubini srca. Isus je pozivao svoje učenike vrlo određeno. Slijediti Isusa uključivalo je nasljedovanje tj. oponašanje njegova života.

Zašto danas cvatu kojekakve pseudokršćanske religije koje se temelje na okupljanju ljudi zbog kratkotrajnog oduševljenja, zbog spektakla bez pravog pokrića. Zbog čega su neki propovjednici postali čarobnjaci masovnih medija? Zbog čega se baš na taj način iskorištavaju i zloupotrebljavaju ljudski talenti? Zato što to ljudi hoće. Ljudi često žele takav način. To ih ne uključuje, niti bilo čime obvezuje. Ima skupina u kojima se više govori o tome što je tko sanjao, nego što govori Božja riječ.

Sljedeći važan preduvjet autentičnoj i učinkovitoj evangelizaciji je dosljedna privrženost Isusovu životu i njegovim načelima. Život i ponašanje Isusova sljedbenika valja biti u skladu s Gospodinovim životom i ponašanjem. "Odsjev njegova sjaja i otisak njegove biti..." (Heb 1,3) ne odnosi se samo na Isusov odnos prema Ocu, nego i na svu Božju djecu i njihov odnos prema Ocu. Zato naviještanje uključuje u proces – suobličavanja s Kristom. Jedino tako ne dolazi do podvojenog, licemjernog života – jednog "teatralnog" prema van, a drugog, tajnog u okvirima svoga "kraljevstva". Samo čvrsta odluka za Krista, uz životvorni Božji poticaj, jamstvo je učinkovitu odupiranju licemjerju i dvostrukom moralu.

Učinkovita evangelizacija proizvodi učinkovite donositelje dobra roda. Isus je poučavao jednostavnim i lako razumljivim primjerima: "Tako svako dobro stablo rađa dobrim rodом, a zlo stablo rađa zlim rodом. Ne može dobro stablo roditi zlim rodом, a zlo stablo dobrim rodом" (Mt 7,17-18). Ili kako evanđelist Luka proširuje ovaj Isusov izričaj: "Svako se stablo prepoznaje po svome rodu. Ne beru se s trnja smokve, ni s drača grožđe. Dobar čovjek iz dobre riznice svoga srca iznosi dobro, a zao čovjek, iz zle riznice iznosi zlo, jer mu usta govore onim čega je prepuno srce" (Lk 6,44-45). Evo svima nadasve opipljiv dokaz: valja postati onim koji će u riznicu svoga srca skupljati blago kako bi iz te riznice blago moglo biti izvađeno i upotrebjeno. Iz prazne se posude ništa ne da izliti. Isto tako ni prazno srce ništa ne može dati.

Odakle onda odupiranje Radosnoj vijesti? Postoji li logično opravdanje postojanju nevjere, kao posvemašnjeg fenomena današnjice. Što netko uopće dobiva nevjerovanjem? Na prvi pogled - ništa. Nevjerovanjem u Boga, ili bolje nepriznavanjem da Bog postoji, čovjek ima osjećaj da je slobodan, da je samome sebi gospodar. To je zamka u koju čovjek upada od početka svijeta. Čovjek tako misli da može raditi što ga je volja i nikome ne odgovarati! I u ovome Evanđelje razotkriva prijevaru. Zato je polazište Radosne vijesti Božja ljubav i bezgranično milosrđe. Ne zakon i propis, ne spone i okove, nego – Kristov zakon ljubavi.

Biblija je i u tome jasna. U poslanici Efežanima čitamo: "Sjećajte se da ste u ono vrijeme bez Krista bili otuđeni ... bez nade i bez Boga u ovom svijetu!" (Ef 2,12). Ove riječi upućene su Kristovim sljedbenicima, novorođenoj djeci Božjoj, u cilju podsjećanja na stanje u kojemu su bili prije nego što su prihvatili novi život. Daljnji tekst na to upućuje: "Ali sada, u Kristu Isusu, vi koji ste nekoć bili 'daleko' postadoste 'blizu' krvlju Kristovom" (Ef 2,13). Ove su riječi napisane kršćanima, bivšim nevjernicima. Kršćanstvo donosi smisao životu. Život prestaje biti besciljno lutanje. Uz Boga čovjek nalazi svoje pravo mjesto u velikom mozaiku ljudskih života.

Nevjera je razorna. Okrećući leđa Bogu, okrećemo ih i ljudima oko sebe. U težnji da budemo slobodni, postajemo robovi. Biblija piše o tome kako je samo-

uvjereni čovjek, od početka povijesti čovječanstva, sve dublje upadao u grijeh. Naravno, nije bio zadovoljan svojim stanjem i nerijetko je za sve to optuživao Boga u kojega, na prvom mjestu - nije vjerovao. O takvom stanju je, još u Starom zavjetu, pisao prorok Izaija: "Ne, nije ruka Jahvina prekratka da spasi, niti mu je uho otvrdlo da ne bi čuo, nego su opačine vaše jaz otvorile između vas i Boga vašega. Vaši su grijesi lice njegovo zastrli i on vas više ne sluša" (Iz 59,1-2).

Čovjek često kreće u napad i optužuje Boga da je loše stvorio ovaj svijet i da je odgovoran za sve zlo, bolesti, patnje i nesreće. No time ništa ne postiže. Bog je stvorio slobodna bića – ljude koji mogu razlikovati dobro od zla i koja su odgovorna za svoje postupke. Kao što kršćanin odlučuje vjerovati u Boga, slijediti njegove upute, tako i nekršćanin odlučuje nevjеровати.

Čovjek ostaje u nevjeri, dok se ne uvjeri u nešto drugo. To je zadaća evangelizacije. Kao što je dobar poznavatelj Augustinovih spisa, patrolog Bauer, u komentaru njegovog djela *De catechizandis rudibus* (Sv. Augustin, *Poučavanje neupućenih*, Makarska, Služba Božja, 1988.) ovako napisao:

Pali čovjek nije se mogao po sebi vratiti Bogu. Trebao mu je posrednik. Posredničku ulogu prije Krista vršila je riječ. Bog je po riječi pozivao čovjeka na obraćenje. Bilo je to djelo vječne Božje Riječi i njegova Duha.

Nadahnuti sastavljači Novoga zavjeta uvijek su iznova naglašavali neophodnost navještanja. U poslanici Rimljanima nalazimo: "Pa što kanim reći? - 'Blizu je tebi riječ: u tvojim ustima i u tvom srcu, to je riječ vjere koju mi propovijedamo. Ako ustima svojim priznaješ Gospodina i srcem svojim vjeruješ da ga je Bog uskrisio od mrtvih, bit ćeš spašen. Vjera srca postiže pravednost, a priznanje usta spasenje jer Pismo veli: 'Tko god vjeruje u nj, neće se razočarati.' Ali nema razlike između Židova i Grka; isti je Gospodin sviju, bogat za sve koji ga zazivlju, jer: 'Tko god zazove ime Gospodnje, spasit će se.' Ali kako će zazivati onoga u koga nisu vjerovali? Kako li će vjerovati u onoga za koga nisu čuli? Kako li će čuti bez propovjednika? Kako li će propovijedati ako nisu poslani? 'Kako su krasne - kao što stoji pisano - noge onih koji nose Radosnu vijest!' Ali svi nisu prihvatili Radosne vijesti. Tako Izaija veli: 'Gospodine, tko vjerova našem propovijedanju?' Prema tome, vjera dolazi od propovijedanja, a propovijedanje biva riječju Kristovom" (Rim 10,8-17).

Biblijska evangelizacija ne bavi se politikom, filozofijom ili znanošću općenito, nego u središtu ima Isusa Krista raspetoga i njegovu nauku.

"... mi propovijedamo Krista razapetoga, sablazan za Židove, ludost za pogane..." - uzvikuje apostol Pavao u poslanici Korinćanima (1 Kor 1,23). Jer evangelizacija je oživljavanje, stvaranje novih života, a samo živo stvara život. Tako i živa Božja riječ, prenošena autentičnim i životvornim Božjim narodom, "napučuje" svijet. Božja spasenjska misija još uvijek traje, usprkos mnogim "ušima koje ne

čuju i očima koje ne vide” jer “Ne odustaje Gospodin od izvršenja obećanja, kako to neki misle, nego vas strpljivo podnosi jer neće da se itko izgubi, nego da svi pristupe obraćenju” (1 Pt 3,9).

I tu je odgovor na svaku eventualnu dvojbu o svrhovitosti evangelizacije. Naviještanje Evanđelja nema prihvatljivu alternativu, jer alternativa je smrt, trajno i vječno odvojenje od živoga Boga. A to nije Božja volja.

Summary *Despite the enormous temporal distance, the need for the proclamation of the Gospel today is not less critical than in the period of the beginning of the Church. The Gospel can be proclaimed in many ways. The Good News needs to be proclaimed primarily because the world is lost, because it is sinking in its own sin. Proclamation is indubitably the most essential task of every Christian.*

